

Από τη
ΝΕΛΛΗ ΖΑΧΑΡΗ

Διαδρομές βυζαντινών εικόνων 17ου και 19ου αι.

Την ποικιλομορφία των εικόνων που διακινούνταν στον ορθόδοξο κόσμο της Ρωσίας, των Βαλκανίων και της ανατολικής Μεσογείου από τον 17ο έως τον 19ο αιώνα διερευνά η έκθεση «Διαδρομές εικόνων 17ος-19ος αιώνας», που παρουσιάζεται έως τις 5 Φεβρουαρίου στο Μουσείο Μπενάκη, Πειραιώς 138 και Ανδρονίκου, στον Ταύρο.

Το κοινό βυζαντινό υπόβαθρο των λαών των παραπάνω περιοχών (οι οποίοι, έστω και αν είχαν διαφορετικές παραδόσεις, πολιτική υπόσταση, ακόμη και γλώσσα, μοιράζονταν την ίδια ορθόδοξη ταυτότητα) δημιουργούσε μια ενιαία παρακαταθήκη εικονογραφικών θεμάτων και τεχνικών λύσεων που εμπλουτίζονταν διαρκώς και με ποικίλους τρόπους σε κάθε κέντρο παραγωγής, χωρίς, ωστόσο, να διαρρηγνύονται οι κοινές συνιστώσες που επέτρεπαν τη διακίνηση των εικόνων από τόπο σε τόπο, από τη Ρωσία και την Ουκρανία ως τα Επτάνησα, την Κρήτη και τη Μικρά Ασία.

Η έκθεση προσφέρει τη δυνατότητα να παρουσιαστούν στο κοινό πολυάριθμα σημαντικά έργα από τις αποθήκες του Μουσείου Μπενάκη, τα περισσότερα παλαιές και νέες δωρεές ιδιωτών, που συνεχίζουν να εμπλουτίζουν με τις προσφορές τους τις μουσειακές συλλογές. Ανάμεσα τους ξεχωριστή θέση έχουν οι εξαιρετικής ποιότητας και ποικιλίας εικόνες της συλλογής της Ρένας Ανδρεάδη. Η Ρένα Ανδρεάδη, κόρη του Αλέξανδρου Κορυζή, που διετέλεσε πρωθυπουργός της Ελλάδας μετά τον θάνατο του Ιωάννη Μεταξά και μέχρι τη γερμανική εισβολή, και σύζυγος του εφοπλιστή, επιχειρηματία, τραπεζίτη και πανεπιστημιακού Στρατή Ανδρεάδη, υπήρξε πιστή φίλη του Μουσείου Μπενάκη, αφιερώνοντας ένα μεγάλο εύρος δραστηριοτήτων για τη στήριξη και την ανάπτυξη του. Διετέλεσε μέλος της διοικητικής επιτροπής από το 1967 έως το 1996, ιδρυτικό μέλος του σωματίου Οι φίλοι του Μουσείου Μπενάκη και του Πωλητηρίου, συνέβαλε, επίσης, στη δημιουργία του φωτογραφικού αρχείου και στη συγκρότηση της βιβλιοθήκης. Με την αγάπη της για τη ζωγραφική,

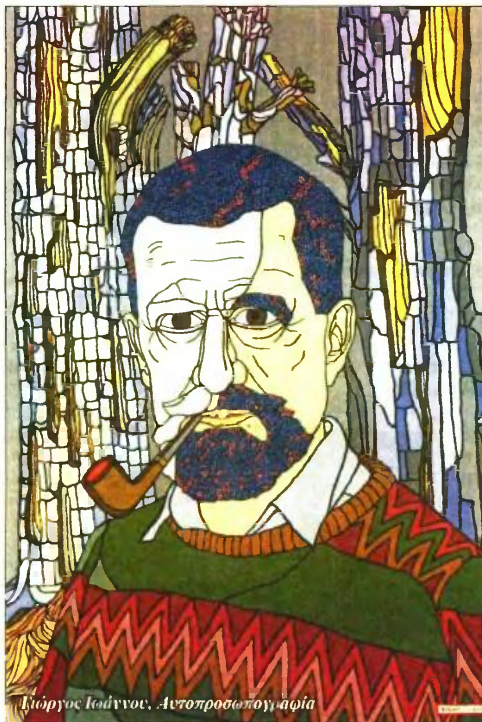
διηθισμένη από τη βαθιά κατανόηση της βυζαντινής τέχνης, συνέβαλε στη συγκέντρωση και τον επαναπατρισμό εικόνων που διαφορετικά θα είχαν σκορπίσει, συγκροτώντας μία από τις πιο σημαντικές ιδιωτικές συλλογές του είδους.

Στην πρώτη ενότητα της έκθεσης παρουσιάζονται τα σημαντικότερα κέντρα παραγωγής εικόνων: η Κρήτη και τα Επτάνησα, το Άγιον Όρος και η Μακεδονία, η Ηπειρος, ο χώρος του Αγιαίου, η Μόσχα, το Γιαροσλάβ, αλλά και μεγάλα προσκυνήματα, τοπικά και υπερτοπικά, όπως οι Άγιοι Τόποι και η Ευαγγελίστρια της Τίνου. Μια δεύτερη ενότητα συγκροτούν τα έργα ιδιωτικής ευλάβειας, στα οποία εκφράζονται οι ιδιαίτερες αισθητικές προτιμήσεις και λατρευτικές πρακτικές των παραγγελιοδοτών. Στην τρίτη ενότητα εξετάζονται οι διαφορετικοί τρόποι πρόσληψης και αφομοίωσης στοιχείων από τη δυτική ζωγραφική. Στην τέταρτη εξετάζεται η θέση των εικόνων στη συγκρότηση της συλλογής του Αντώνη Μπενάκη, ο τρόπος έκθεσής τους στην πρώτη μουσειολογική διάρθρωση του μουσείου, το 1931, αλλά και η σκοτεινή πλευρά του συλλεκτισμού, με την προσθήκη πλαστών υπογραφών ή τη δημιουργία πλαστών έργων.

RICONTRANS

Η έκθεση πραγματοποιείται στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού ερευνητικού προγράμματος Ricontrans, με κύριο φορέα υλοποίησης το Ινστιτούτο Μεσογειακών Σπουδών και δεύτερο ανάδοχο το Μουσείο Μπενάκη. Το πρόγραμμα διερευνά την πολύπλευρη σχέση της Ρωσίας με τα Βαλκάνια και ευρύτερα με την ανατολική Μεσόγειο, μέσα από τη μελέτη της διάδοσης και της υποδοχής των αντικειμένων ρωσικής, θρησκευτικής τέχνης. Έτσι, η τελευταία ενότητα της έκθεσης εστιάζει στην εν εξελίξει τεχνική ανάλυση των ρωσικών εικόνων του Μουσείου Μπενάκη, που υλοποιείται από το Τμήμα Συντήρησης, στο πλαίσιο του Ricontrans. Οι επισκέπτες, στην ενότητα αυτή, θα έχουν τη σπάνια ευκαιρία να προσεγγίσουν σε βάθος επιλεγμένα έργα μέσα από τον φακό του στερεομικροσκοπίου.

Στο Μουσείο Μπενάκη παρουσιάζεται έκθεση που διερευνά την ποικιλομορφία των έργων που διακινούνταν στον ορθόδοξο κόσμο της Ρωσίας, των Βαλκανίων και της ανατολικής Μεσογείου έως τις 5/2

Γεώργιος Ιωάννης, Αυτοπροσωπογραφία